

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Яків ЩЕРБАШИН

Національний університет фізичного виховання й спорту України

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ століття спостерігається істотне підвищення інтересу світової громадськості до філософських аспектів теорії і практики олімпізму, його комплексної складової – олімпійської освіти [1-11].

Аналіз результатів досліджень (В.С. Родиченко, В.И. Столярова 1990 – 1997; О.И. Самусенкова, 1994; Д.И. Іпатова, 1995; К.Н. Ефременкова, 1998; J. Kosewicz, 1998; A. Rychtecky, R. Naul, 1998; В.Н. Сергеева, 2000, і ін.) вказує на доцільність введення олімпійської освіти в державні програми соціального й культурного розвитку дітей і молоді, що обумовлено наступними причинами: протиріччями між спрямованістю до спорту вищих спортивних досягнень і реаліями впровадження олімпійської освіти в життя; переоцінкою моральних стереотипів і пошуком нових цінностей; посиленням прагматичних настроїв у дітей і молоді; активізацією боротьби зі шкідливими звичками та поширенням пропаганди здорового способу життя.

Олімпійська освіта, виступаючи одним з головних системоутворюючих факторів поширення ідей олімпізму, являє собою спеціально організований педагогічний процес оволодіння молоддю ідеалами й цінностями олімпізму, перетворення останніх в діючі мотиви поведінки індивідів і норми здорового способу життя, що дозволяє розглядати впровадження олімпійської освіти в навчальні заклади України надзвичайно актуальним. У зв'язку із цим, проведення досліджень пов'язаних з вивченням особливостей впровадження олімпійської освіти в навчальних закладах України, дозволить істотно підвищити рівень поширення ідей і принципів олімпізму серед підростаючої молоді, що є актуальним.

Робота виконується відповідно до плану науково-дослідної роботи ФДІ Національного університету фізичного виховання й спорту України.

Мета дослідження – вивчення джерел походження олімпійської освіти і особливостей її впровадження в навчальних закладах України.

Методи досліджень: аналіз спеціальної й методичної літератури; документальних джерел, матеріалів мережі інтернет; опитування фахівців; педагогічне спостереження; методи математичної статистики.

Результати досліджень та їх обговорення. Олімпійська освіта, основи якої були закладені ще П'єром де Кубертеном у роботі «Спортивна педагогіка» (1919), здобуває сьогодні все більшу актуальність, обумовлену, насамперед, перетворенням міжнародного олімпійського руху в найбільш масове явище сучасності. Аналіз спеціальної літератури, дозволив виявити джерела олімпійської освіти.

Питання олімпійської освіти вперше були порушені на Сесії МОК в 1897 р. у Гавр та неодноразово обговорювалися надалі на засіданнях цього вищого органа МОК.

Вперше поняття «олімпійська освіта» (Olympic Education) було сформульовано в доповіді С. Фавра (Італія) в 1968 р. на 8-й сесії МОА. В 1972 р. на 12-й сесії МОА Е. Лаурбах (Німеччина) звернувся до проблем пропаганди олімпійських принципів у школі, нагадуючи, що ідея Кубертена про реформу освіти досить актуальна в сучасних умовах. Ідея необхідності включення пропаганди олімпійських принципів

пільну систему освіти одержала свій розвиток в 1974 р. на 13-й сесії МОА, де Х. Андрес (Австрія) зробив доповідь «Олімпійська ідея і її реалізація в школах». На цій же сесії П. Сорин (Франція) у доповіді «Внесок виховання в олімпійський рух» розглядав проблему використання виховної концепції П. Кубертена.

Питання олімпійської освіти й виховання були розглянуті на 16-й сесії МОА в 1974 р. Н. Мюллер (Німеччина) і Т. Доксас (Греція) позначили головною метою МОА як виховання молоді, засноване на гармонії тіла й розуму, у душі миру.

Вперше на 18-й сесії було підняте питання про олімпійську освіту в наступній ланці – вищій школі.

Актуальність втілення в життя олімпійської освіти було відображено в документах Міжнародних організацій. Так наприклад, у резолюції третьої сесії Міжурядового Комітету з фізичного виховання й спорту при ЮНЕСКО 1983 р., зазначено, що всі держави – учасники Комітету повинні «ввести викладання олімпійських ідеалів у школах і навчальних закладах, відповідно до діючої системи освіти».

Необхідність поширення учасниками олімпійського руху моральних, культурних і освітніх цінностей олімпізму серед всіх груп населення, також відзначено й у рекомендаціях олімпійських конгресів, що проходили у Варні (1973), Баден-Бадені (1981), Парижі (1994).

Процес олімпійської освіти передбачає участь в ньому не тільки фахівців в області фізичної культури й спорту, видатних спортсменів і тренерів, викладачів різних навчальних дисциплін, але й політиків, науковців, письменників, артистів, представників засобів масової інформації й інших. Спільна діяльність, з одного боку, тренерів і педагогів, що впливають на розум, почуття й волю своїх підопічних, а з іншого боку – реакція останніх на ці дії під впливом своїх потреб, мотивів, життєвого, спортивного досвіду й переконань обумовлюють спрямованість процесу олімпійської освіти. Характер взаємозв'язків і функції суб'єктів педагогічного процесу регулюються дидактичними принципами, що позначається на ефективності навчальної роботи в цілому [2,3]. Суб'єктом олімпійської освіти виступає не тільки окремих індивід, але й весь колектив спортивної організації, навчального закладу, на якому проводиться освітня робота. Молодь у цьому випадку, є не тільки об'єктом спрямованої діяльності дорослих, але й виконує роль суб'єкта, що пропагує й втілює ідеали й цінності олімпізму на практиці.

Поширення й практична реалізація олімпійської освіти є одним з головних напрямків Олімпійської академії України, Центра олімпійських досліджень й освіти створеного на базі Національного університету фізичного виховання й спорту України (НУФВСУ), і його філіями, утвореними на базі п'яти спеціальних вузів України. Ефективність реалізації ідеалів олімпізму через олімпійську освіту багато в чому визначається її структурою й змістом (прикладом якої може бути її реалізація в НУФВСУ).

Стрижневою ланкою в структурі реалізації олімпійської освіти є кафедра «Теорії й методики спортивної підготовки й резервних можливостей спортсменів» та Українського спорту».

Змістом олімпійської освіти виступає послідовність, взаємозв'язок і систематизованість освітнього матеріалу. Зміст олімпійської освіти реалізується через базальну програму, як ряду загальноосвітніх дисциплін протягом всіх курсів навчання (наприклад, педагогіка, філософія, теорія й методика фізичного виховання,

теорія й методика викладання обраного виду спорту) так і безпосередньо чотири спеціальні дисципліни «Загальна теорія підготовки спортсменів в олімпійському спорті» (162 години), «Теорія юнацького спорту» (54 години), «Адаптація функціональні резерви спортсменів» (54 години), «Спорт інвалідів» (54) серед яких ключове місце займає «Олімпійський спорт» (135 годин). Програма дисципліни «Олімпійський спорт» (135 годин) містить у собі наступні основні тематичні блоки: «Олімпійські ігри Стародавньої Греції», «Відродження Олімпійських ігор в сучасності», «Структура міжнародного олімпійського руху», «Олімпійський рух в Україні», «Правові й економічні основи олімпійського руху», «Організація проведення Олімпійських ігор», «Олімпійська освіта», «Актуальні проблеми сучасного олімпійського руху».

Необхідно відзначити, що процес реалізації олімпійської освіти та здійснюється й в 31 не спеціальному вузі (3-4 рівня акредитації) і 6 (1-2 рівня акредитації), у яких є відповідні факультети, і здійснюється підготовка фізкультурних спортивних кадрів, структура й зміст олімпійської освіти яких істотно відрізняється.

Одним із ключових напрямків діяльності Олімпійської академії України є поширення олімпійської освіти в дошкільних й загальноосвітніх навчальних закладах. Олімпійська освіта є частиною програми фізичного виховання в загальноосвітніх закладах України. В Україні, у ряді шкіл функціонують олімпійські класи. Розроблено програму з олімпійської освіти для загальноосвітніх навчальних закладів, щорічно проводиться всеукраїнський конкурс серед школярів на кращу роботу (статус малюнок) по олімпійській тематиці. Олімпійська академія України випустила серію плакатів, призначених для популяризації олімпійського спорту в системі середньої вищої освіти: «Стародавні ігри», «Відродження», «Символіка», «Ігри, що підкорили світ», «Олімпійська Україна», «Багатогранність», «Проблеми», «Тенденції». Ініціативи Олімпійської академії був виданий навчальний посібник для школярів «Твій перший олімпійський путівник», що вводить дитини в світ олімпізму й Олімпійських ігор, розроблені методичні рекомендації для проведення уроку „Спорт – посол миру» для 1–4 класів. Розроблено зошити по фізкультурі для учнів 1 класу “Спортивна абетка”, для учнів 2 класу “Разом з Фізкультуркіним”, для 3 класу “Фізкультуркін Спортівній країні”, для 4 класу “Спортивний клуб Фізкультуркіна”, для 5 класу “Фізкультуркін у країні Спортландія”.

Таким чином, основною спрямованістю олімпійської освіти дітей, підлітків і молоді, є формування й удосконалювання: системи знань; системи мотивів (інтересів, потреб, ціннісних, установок і т.п.); системи вмінь і навичок.

Висновки

Аналіз особливостей впровадження олімпійської освіти в навчальних закладах України, свідчить проте, що існуюча структура й зміст олімпійської освіти – результат плідної діяльності Українського центра олімпійських досліджень й освіти Олімпійської академії України. Подальша ефективність поширення олімпійської освіти буде залежить від обґрунтованої її структури та змісту.

На основі вивчення закордонної практики, аналізу соціально-економічних умов і традицій й особливостей функціонування олімпійського руху в Україні встановлено, що основними напрямками розвитку системи олімпійської освіти в країні є: створення відповідних організаційних умов із пріоритетом державного регулювання й удосконалювання науково-методичного, кадрового, правового, фінансового

економічного, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення, забезпечення матеріального й морального стимулювання, соціально-правової захищеності фахівців галузі фізичної культури й спорту.

Література

1. Булатова М.М. Олимпийское образование в Украине: методология, организация, практические результаты (1991–2001) // Олимпийский спорт и спорт для всех: Тезисы VIII междунауч. конгресса. – Алматы, 2004. – С. 5-6.
2. Высоцки Ц. Теоретические основы применения олимпийских знаний в практике образования студентов высшей школы физического воспитания и туризма в Сурасле // Научное обоснование физического воспитания, спортивной тренировки и подготовки кадров по ФКиС. – Минск, БГУФК, 2005. – С. 64-66.
3. Дивинская Э. Регионально-историчний аспект як складова частина олімпійської освіти // Теорія і практика фіз. культури. – 2001. – № 7. – С. 54–55.
4. Егоров А.Г., Ефременков К.Н., Петлеваный Г.Ф. Різноманіття олімпізму й динаміка олімпійської освіти // Теорія й практика фіз. культури. – 2001. – №9. – С. 41-53.
5. Олімпійська освіта. Методичні рекомендації // Під загальною редакцією М.М. Булатової. – К., 2002. – 38 с.
6. Пилоян Р.А., 1997. Про книгу «Твій олімпійський підручник»// Фізич. культура: виховання, освіта, тренування. – 1997. – № 1, С. 58-61.
7. Сергеев В.Н. Олімпійське утворення: визначення сутності й перспективи напрямку наукових досліджень // Теорія й практика фіз. культури. 2001. – №7. – С. 48-49.
8. Столярів В.И. Олімпійське утворення й спартанська система виховання // Спорт, духовні цінності, культура. Вып. шостий. Спорт й олімпізм у сучасній системі утворення: Сб./Сост. і ред. В.В. Кузин, В.И. Столярів, Н.Н. Часників. – М.: Гуманітарний Центр «Спарт» РГАФК. – 1998. – С. 71-233.
9. Столярів В.И. Проект «Спарт» і нова комплексна система фізкультурно-спортивної роботи з метою духовного й фізичного оздоровлення населення Росії (основні ідеї й перші підсумки реалізації) // Теор. і практ. фіз. культ – 1993. – № 4. – С.10-14.
10. Чернецкий Ю.М. Філософські концептуальні основи вивчення олімпізму й олімпійської освіти // Теорія й практика фіз. культури. – 2002. – № 1. – С. 47-51.
11. Georgiadis K. International Olympic Academy: the history of its establishment, aims and activities // In: Commercialization in sport and the Olympic movement. Ancient Olympia, 1993. – P. 57-61.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Яків ЩЕРБАШИН

Національний університет фізичного виховання й спорту України

Анотація. В роботі проаналізовано особливості впровадження олімпійської освіти в навчальних закладах України.

Ключові слова: Олімпізм, Олімпійська освіта, навчальні заклади.

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ОЛИМПЕЙСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

Яков ЩЕРБАШИН

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Аннотация. В работе проанализированы особенности внедрения олимпийского образования в учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: Олимпизм, Олимпийское образование, учебные заведения.

HOW OLYMPIC EDUCATION IS BEING INTRODUCED IN UKRAINIAN EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

Yakiv SHERBASHYN

National University of Physical Education and Sports of Ukraine

Abstract. In work features of introduction of Olympic education in educational institutions of Ukraine are analysed.

Key words: Olympic, Olympic education, educational institutions.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ УКРАЇНИ

Віра ЮХИМУК

Львівський державний інститут фізичної культури

Постановка проблеми. Олімпійська освіта, як важлива складова фізичного виховання на початку ХХІ століття набуває глобального характеру: в ряді країн олімпійська освіта введена в програми навчальних закладів, впроваджені активна діяльність різних державних і громадських інституцій [1–5].

Олімпійська освіта виокремилася, перш за все, як засіб для розв'язання протиріччям між високим рівнем розвитку спорту та низьким рівнем знань молоддю ідеалів і цінностей олімпізму (Сергеев В, 1998, 2001; Столярчук В, 1998; Родиченко В., 2002; Контаністов А.Т., 2003; Высоцки Ц., 2004 та ін.). Протиріччя активно обговорювалося під час ХІ Олімпійського конгресу в Лозанні (1994), 110-тій сесії Міжнародного олімпійського комітету, що відбувалася 1–10 грудня 1999 року у Лозанні, де були прийняті стратегічні рішення про реформування олімпійського руху [3].

По-друге, мета олімпійської освіти полягає також у вирішенні актуальних проблем фізичного виховання – підвищення зацікавленості дітей